

OKTATÁSMÓDSZERTANI KÉRDÉSEK A NEMZETBIZTONSÁGI ÉS TERRORELHÁRÍTÁSI FELSŐOKTATÁSI TERÜLETEKEN

EDUCATIONAL METHODOLOGICAL ISSUES IN THE FIELDS OF NATIONAL SECURITY AND COUNTER-TERRORISM HIGHER EDUCATION

Dobák Imre – Rémai Dániel

Összefoglalás

A nemzetbiztonsági és terrorelhárítási felsőoktatási képzések esetében az oktatásmódszertani elemek jelentős fejlődésének lehetünk tanúi az elmúlt évtizedekben. A 20. században ezek a képzési területek jellemzően a nyilvánosságtól elzárt módszereket alkalmazták, azonban napjainkra már egyre inkább nyitott, multidiszciplináris megközelítéseket integráló rendszerekké váltak. A tanulmány célja az, hogy bemutassa azokat az oktatásmódszertani elemeket, amelyek segítik a hallgatók sajátos kompetenciáinak fejlesztését a nemzetbiztonság és terrorelhárítás felsőoktatási területén. A magyar felsőoktatási rendszerben a nemzetbiztonsági és terrorelhárítási képzések alapszakként a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen érhetők el, ahol a képzések számos egyedi jellemzővel rendelkeznek. Az oktatás során fontos szerepet kapnak a kreatív megoldások, a hagyományos és elektronikus/online környezetek integrálása, valamint a gyakorlatközpontúság, amelyek jelen tanulmányban kerülnek bemutatásra. Az oktatásmódszertan fejlesztése érdekében folyamatosan keresünk új megoldásokat (interdiszciplináris megközelítés, gyakorlatközpontúság), amelyek segítik a hallgatók kompetenciáinak bővítését, figyelembe véve a szakterületek igényeit.

Kulcsszavak: felsőoktatás, nemzetbiztonsági képzés, terrorelhárítás, új típusú oktatási módszerek, gyakorlatorientált oktatás, digitális oktatási eszközök

Abstract

The development of educational methodology in higher education courses in national security and counter-terrorism has achieved significant changes in recent decades. In the 20th century, these fields typically used closed methods not accessible to the public, whereas today they have increasingly become open systems integrating multidisciplinary approaches. The aim of this study is to present the methodological elements that help students to develop their specific competences in the field of national security and counter-terrorism. In the Hungarian higher education system, courses in national security and counter-terrorism are primarily offered at the Ludovika University of Public Service, where they have a number of unique features. Creative solutions, the integration of traditional and electronic/online environments, and a practice-oriented approach to teaching are highly important during the education of the field and they are presented in this paper. We are continuously seeking new solutions to improve educational methodologies (interdisciplinary approach, practice-oriented focus), expanding students' competencies while addressing the needs of the respective fields.

Keywords: higher education, national security education, counter-terrorism, new types of teaching methods, practice-oriented methods, digital teaching tools

Bevezetés

Általánosságban megfogalmazható, hogy a 20. században a biztonságért felelős szervezeteket a nyilvánosság elől elzárt képzési és oktatási formák és módszerek jellemezték, azaz erőteljesen építettek a belső képzési modellekre, amelyek eszköztára nem volt ismert a nyilvánosság számára. Napjainkra ugyanakkor jelentős változások történtek mind a hazai, mind a nemzetközi szinten, és a biztonsági, ezen belül is a nemzetbiztonsági és a terrorelhárítási ismereteket nyújtó képzések már nemcsak belső képzési folyamatokban, hanem évek óta nyíltabban, eredményesen működnek a felsőoktatási rendszerekbe integrálva is. Képzési területeiken folyamatosan keresik és építik be a sajátos kompetenciák megszerzését segítő új elemeket, amely kapcsán jelen tanulmány a hazai felsőoktatási gyakorlatban alkalmazott oktatásmódszertani elemek vizsgálatára fókuszál. Tekintettel a képzési terület speciális voltára, a képzésben résztvevők szakterületére és az ehhez kapcsolódó speciális képesség- és kompetenciahalmazra, tanulmányunkban nem vizsgáljuk a hallgatói képességeket, hanem szigorúan a képzési módszertan megújítására fókuszálunk. Ennek egyik alapját a nemzetközi példák és jó gyakorlatok, míg a másik pillérét az oktatásmódszertanhoz kapcsolódó hallgatói visszajelzések jelentik.

Napjainkban a biztonsággal foglalkozó tudományok, a biztonság különböző megközelítésének tudományos dimenziói multidiszciplináris területként jelennek meg, felölelve a társadalomtudományok, a hadtudomány, a rendészettudomány, vagy akár a kibertérnek köszönhetően a műszaki tudományok egyes elemeit. A felsőoktatásban ennek megfelelően számos eltérő nemzetközi példával és gyakorlattal találkozhatunk, amely jelen vizsgálat elvi megközelítését is nehezítette (Boda, 2022; Dobák, 2022).

A biztonságot érintő tudományterületek sokszínűségét tekintve, a nemzetközi szakirodalmak széles körben foglalkoznak a hírszerzés, a titkosszolgálatok, valamint a kapcsolódó veszélyek, és kihívások, így a terrorizmus kérdéskörének kutatásával (többek között: d'Amato & Hunter, 2023; Gearon, 2019; Goodman, 2006). Az angol nyelvű forrásmunkák az „intelligence”, „intelligence studies”, „national security studies”, „counter-terrorism” kulcsszavak mentén összpontosulnak, amely kulcsszavak a képzési területek beazonosításában is kiindulópontok lehetnek (Dobák, 2022). A nemzetbiztonság és terrorelhárítás mint képzési területek együttes vizsgálatát ugyanakkor nehezíti, hogy amíg az első a biztonság átfogó megközelítése mellett a titkosszolgálatok működésének tudományos megközelítéséhez kapcsolódik, addig a második egy konkrét, ugyanakkor összetett jelenség elleni tevékenységre összpontosít. Mindezek ellenére a képzési kompetenciák tekintetében egyaránt jelen vannak a biztonságtudatos gondolkodás, a felértékelődő műszaki-informatikai és jogi ismeretek, valamint a katonai-rendvédelmi-biztonsági ágazat működésében való eligazodás képessége. Kiindulásként a hazai gyakorlatot vettük alapul, ahol a terrorelhárítási felsőoktatási ismeretkörök szakirányként vannak jelen az önálló nemzetbiztonsági (ezen belül a polgári nemzetbiztonsági) képzési területen. Ennek megfelelően jelen tanulmány a felsőoktatási képzési környezethez igazodva a témakört együttesen, míg bizonyos elemeiben a sajátosságokra kitérve, külön tárgyalja.

Az áttekintés során kulcskérdésként merül fel, hogy a szigorú hivatásrendi kötelezettségekhez és a rendkívül széles, sokszor kevésbé tipizálható, gyakorlati jellegű ismereteket igénylő tevékenységekhez milyen, a felsőoktatásban is alkalmazható, a kompetenciák fejlesztését segítő módszerek társulhatnak. Ugyanakkor a témakör nem választható el a felsőoktatásban megjelenő általános oktatásmódszertani környezettől, a hagyományos, valamint az elektronikus, illetve online környezetre épülő kreatív megoldások vizsgálatától. Mindemellett a magyar viszonyok esetében több hatás is érvényesül. Egyrészt a nemzetbiztonsággal és ahhoz köthetően a terrorelhárítással kapcsolatos, az érdekelt szervezetek által meghatározott elvárások szerinti ismeretek oktatására kizárólag a Nemzeti

Közszolgálati Egyetemen kerül sor. Ennek megfelelően a képzés számos egyedi jellemzővel rendelkezik, a meghatározott beiskolázási irányoktól kezdődően, a speciális oktatási tematikákon át egészen az elsajátítandó ismerethalmaz munkahelyi felhasználhatóságának mértékéig. Másrésről, mind a nemzetbiztonsággal, mind a terrorelhárítással kapcsolatos ismeretek köre egy folyamatosan bővülő, változó és aktualizálásra szoruló halmazként értelmezhető. A tanulmány kiemelt célja, hogy bepillantva a képzés sajátosságaiba megállapítsuk, melyek a tipizálható módszerek és melyek a szakspecifikus jellemzők.

Neves külföldi egyetemek oktatási portfóliói (pl. King's College – London / Egyesült Királyság, Federal University of Applied Administrative Sciences / Németország, Federal University of Applied Administrative Sciences / Svédország) jelzik azt a dinamizmust, ami a megújuló, a humán területek mellett a technikai, valamint a kibertér irányába mutató ismeretek szükségességét jelzik, és amely irányba a hazai gyakorlat is már évekkel ezelőtt lépéseket tett. A már rendelkezésre álló eredmények és tapasztalatok, valamint a hasonló nemzetközi felsőoktatási környezetben látható minták így azonos irányba, a területhez köthető kutatások és az elvárt kompetenciákat biztosító oktatási elemek, valamint magának a felsőoktatási terület folyamatos fejlesztésének az irányába mutatnak.

Elméleti keretrendszer és módszertan

A biztonság, azaz a fenyegetettség hiánya alapvető emberi szükséglet, melynek megszerzésére való törekvés, a fizikai környezet feltérképezése, a veszélyforrások azonosítása és az azok elleni védekezési mechanizmusok kimunkálása végigkíséri az emberi történelmet. A leírt folyamat jelentős mértékű hasonlóságot mutat a tudományos megismerés folyamatával, azaz a fenti összehasonlítás alapján kijelenthető, hogy a biztonsággal kapcsolatos kutatások és a biztonság megteremtésére törekvő módszeres kidolgozása tudományos tevékenységnek tekinthető.

A vizsgált kutatási terület ebből a szempontból különösen aktívnek tekinthető, hiszen az elmúlt évtizedekben folyamatosan nőtt a hírszerzési-nemzetbiztonsági képzések kérdésköréit vizsgáló tanulmányok száma (Berger et al., 2025; Dexter, 2017; Gaspard & Pili, 2024; Ivan et al., 2025). A témakör nemzetközi aktualitását jelzi a 2020-ban létrejött Intelligence College in Europe (ICE) szervezete is, amely kormányközi kezdeményezésként a nemzetbiztonsággal kapcsolatos témák képzési és tudományos megközelítésén keresztül a stratégiai hírszerzési kultúra fejlesztéséhez kíván hozzájárulni Európában. Az európai szintű partneri hálózattal rendelkező ICE közel 40, neves oktatási-tudományos intézménnyel rendelkező akadémiai hálózatának a hazai képzési intézményi terület is tagja, elősegítve más tudományos kutatók eredményeinek, intézményeik hasonló gyakorlatának megismerését.

Módszertani szempontból nem mehetünk el a nemzetközi környezetben egyre jelentősebb számban látható, a hírszerzési – nemzetbiztonsági példákat, elméleti képzési megközelítéseket, akár a szükséges kompetenciákat tudományos módon feltáró tanulmányok mellett (többek között: Berger et al., 2025; d'Amato & Hunter, 2023; Gearon, 2019; Goodman, 2006). Mindezek azonban alapvetően a biztonsági ágazat megközelítését tükrözik, igaz több elemükben már a felsőoktatás kérdéskörét is beépítve. Mindezek a szerzők számunkra rendkívül jó kiindulási alapot adtak a hazai gyakorlat elhelyezésére, megítélésére, a külföldi oktatási példák és a hazai vizsgált oktatási struktúra összehasonlítására, amelyre tételesen azonban – mivel szétfeszítené jelen tanulmány kereteit - nem térünk ki. Módszertani elemként a fő hangsúlyt a nemzetközi szinttel összevethető, és a hazai felsőoktatási keretrendszerben alkalmazható, és a vizsgált területen már alkalmazott gyakorlatok ismertetésére helyeztük. Ennek eleme volt a képzésben végzett hallgatók anonimizált, kérdőíves

lekérdezése is, amelyre az elmúlt években több lépcsőben is sor került. Mindezek hozzájárulhatnak a már működő példák hallgatói megítélésén keresztül a hallgatóközpontú oktatás további fejlesztési lehetőségeinek feltárásához.

Kitekintés a nemzetközi képzési környezetre

A nemzetközi felsőoktatási környezetre kitekintve megállapíthatjuk, hogy a nemzetbiztonság területére fókuszáló képzések szélesebb körű megjelenése a múlt század utolsó negyedére tehető. Térnyerésük mögött több tényező is látható: így a biztonságpolitikai környezetben bekövetkezett átfogó változások, a társadalom szélesebb körét érintő jelentősebb biztonsági események, továbbá, hogy a képzést biztosító egyetemek is felismerték a biztonsági ágazat iránti növekvő keresletet és lépéseket tettek akkreditált képzések létrehozásával annak kiszolgálására (Goodman, 2006).

Mindez azonban előtérbe hozott egy újabb kérdést is, egyrészt a zárt és nyitott képzési formák problémáját (Gaspard & Pili, 2024), másrészt, hogy mit, kik, hol és hogyan oktassanak ezeken a felsőoktatási képzéseken: az alapvető dilemma, hogy a biztonságpolitikai kérdéseket széles körben átfogó, generalista jellegű irányok, vagy a szakértőket képező, egy-egy területet mélységében jobban vizsgáló (pl. elemző-értékelő, elhárító) képzések váljanak meghatározóvá? Mindezek azt eredményezték, hogy az ezredforduló után számos képzési formában (egyetemi szakok, posztgraduális képzések, tanfolyamok) és irányban indultak fejlődésnek a nemzetbiztonsági felsőoktatási képzések (Dujmovic, 2017) és kezdtek el az egyetemek speciális programokat kínálni, például hírszerzési kérdésekben (kezdetben az Egyesült Államok, Franciaország, Izrael, Spanyolország) (Corvaja et al., 2016). A jövőbe tekintve elmondható, hogy a generalista vagy szakértői jellegű megközelítés különösen fontossá válhat a mesterséges intelligencia (MI) térhódításának tükrében, ahol bizonyos területeken az MI használatának lehetősége akár felerősítheti a generalista jellegű megközelítést, hiszen professzionális igénybevétele új távlatokat nyithat.

A biztonsági és nemzetbiztonsági vonatkozású képzések nemzetközi kínálatát tekintve a nemzetközi adatbázisok napjainkban is bő kínálatról tanúskodnak, amelyek a biztonságpolitikai kérdéseken túlmutatva a hírszerzés és elhárítás, elemzés-értékelés, információgyűjtés területeire összpontosítanak (Dobák, 2022). Egy-egy tanulmány erejéig láthatóak a hazai gyakorlathoz hasonló, kreativitást növelő, gyakran gamifikált elemeket tartalmazó szimulációs elemek (Lahneman & Arcos, 2017).

A titkosszolgálati vonatkozású képzések oktatói között a szakmai szférából és a tudományos életből érkezett tanárokat egyaránt találhatunk (Dujmovic, 2017), amely a szakmai megközelítések mellett egyben megoldást is jelenthet a területen rendelkezésre álló zártabb, és az egyetemi világban megjelenő nyíltabb ismeretek becsatornázására egyaránt. Ennek megfelelően mind a hazai gyakorlatban, mind a nemzetközi minták esetében az ágazati szakemberek mellett megjelennek az egyetemi szféra oktatói és tudományos kutatói, akik különböző tudományterületek (biztonságpolitika, jog, hadtudomány, rendészettudomány, történettudomány) irányából közelítik meg a vizsgált területet (Gearon, 2019).

A terrorelhárítási ismeretek oktatásának nemzetközi környezetét áttekintve összességében azt láthatjuk, hogy a nagyobb államokban, különösen a terrorveszély szempontjából erőteljesen kitett országokban a terrorizmusról és a terrorelhárításról szóló ismeretek rendelkeznek önálló képzéssel. Csak Nagy-Britanniában 47 olyan állami és további hét civil szakirányú továbbképzés jellegű tanfolyamot, alap- vagy mesterképzést találtunk, ami vagy önmagára a terrorizmusra, vagy szorosan a

terrorizmushoz köthető biztonsági kihívásokra fókuszál. Egy 2022-ben végzett belső felmérés során az említett, egyesült királyságbeli kurzusokon túl további 33 ország nagyvárosaiban működő képzéseket tekintették át, Wellingtontól, Ottawan, Oslon, Rijádon és Abu Dhabi-n át egészen Pekingig. Általában elmondható, hogy a képzések nagyon változatosak mind a képzési formák, mind az óraszámok és kurzusok tekintetében (TEK Tanszék belső kutatás). Általában holisztikus biztonsági szemlélet jelenik meg ezekben: a kurzusok igyekeznek átfogó képet adni a terrorizmus jelentette kihívásokról, kockázatokról és veszélyekről össztársadalmi szemponttól egészen a különböző alrendszerekig, és számos esetben kiemelten fókuszálnak a piaci szektort érintő fenyegetések kezelésére (d’Amato & Hunter, 2023). A képzések általában a modern, moduláris és rugalmas képzési formát jelenítik meg, ahol a terrorellenes fellépés kérdése be van ágyazva valamilyen nagyobb területbe, például a biztonsági tanulmányok területébe. Számos nyilvánosan elérhető képzési tematikában megjelennek az új típusú kihívások, mint például az egészségügy szerepe, az ökoterrorizmus, a drónok kérdése, a kiberterrorizmus, az új típusú elkövetési formák (pl.: ramming – gépjárművel végrehajtott terrorcselekmény), a radikalizmus területén megfigyelhető és várható változások és az ellenük való védekezés, fellépés. Megjelennek továbbá olyan határterületek, mint az adatbiztonság vagy a terrorellhárítás etikája is.

A hazai nemzetbiztonsági felsőoktatás kerete

A nemzetbiztonsági felsőoktatási keretek között Magyarországon a Nemzeti Közzolgálati Egyetem kínálatban katonai és polgári nemzetbiztonsági képzésekkel találkozhatunk, ahol a képzéseket a Nemzetbiztonsági Intézet koordinálásával három tanszék (Katonai Nemzetbiztonsági Tanszék, Polgári Nemzetbiztonsági Tanszék és Terrorellhárítási Tanszék) biztosítja. A katonai nemzetbiztonsági képzések az egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karán, a polgári nemzetbiztonsági képzések (szakirányokkal) a Rendészettudományi Karon kerülnek meghirdetésre. A képzési szerkezetet tekintve 2023-ban lezajlott képzésfejlesztés eredményeként közös szakmai kompetenciahalmaz került definiálásra (534/2023. (XII. 5.) Korm. rendelet), ugyanakkor továbbra is meghatározó és jól látható a katonai és polgáriirány alap- és mesterképzéseire jellemző eltérő szakmaisága, amely a tantárgyi kínálatban is megmutatkozik. Az alap- és mesterképzési kínálat további, a képzéseket megrendelő szervezetek igényeihez illeszkedő összetettségét jelzi, hogy a polgári nemzetbiztonsági alap- és mesterszakokon belül humán felderítő, technikai felderítő és terrorellhárítási szakirányok (2023-ig specializációk) jelennek meg. A jelenlegi viszonyok az elmúlt több mint tíz év összetett, többlépcsős szakfejlesztési folyamatainak (2016, 2017, 2019, 2022, 2023) eredményeként jöhettek létre, amelyek szerkezetükben előremutató módon és stabilan biztosíthatják a képzési keretrendszer (7/2016. [II.15.] MvM rendelet, 282/2016. [IX. 21.] Korm. rendelet, 222/2019. [IX. 25.] Korm. rendelet, 534/2023. [XII. 5.] Korm. rendelet). Jelen tanulmány a polgári nemzetbiztonsági képzési területre, és azon belül a szakirányok vizsgálatára helyezi a hangsúlyt, hiszen ezek a szakon belül számos területen azonos oktatásmódszertani elemeket alkalmaznak.

Fontos kiemelni, hogy a képzésre beiskolázható hallgatók köre zárt és ezáltal a képzési rend szigorúan kötött, valamint a képzési keretszámok alacsonyabbak, mint más, polgári szakok esetében. Az alábbi táblázat foglalja össze a szak indulása óta a jelentkezők és felvettek számát az alap- illetve mesterképzés vonatkozásában:

1. táblázat. A polgári nemzetbiztonsági szakra jelentkezők és felvételt nyertek számának alakulása éves bontásban 2017–2024

Év	Alapképzés		Mesterképzés	
	Jelentkező	Felvételt nyert	Jelentkezők	Felvételt nyert
2017	80	18	nem indult	
2018	59	10	52	20
2019	71	26	23	4
2020	41	10	35	23
2021	67	22	17	7
2022	34	10	31	8
2023	74	31	31	15
2024	80	24	41	20

Forrás: felvi.hu

Alkalmazott oktatási módszerek és gyakorlatok

A hazai nemzetbiztonsági képzések belső tartalmáról, struktúrájáról az elmúlt több mint tíz évben számos tanulmány született (Dobák, 2018; Vida, 2014), így a törzsanyag részletes szerkezetének ismertetésétől jelen tanulmányban eltekintünk, és a kompetenciák fejlesztésének irányait emeljük ki. Ebben a vonatkozásban mind az alapszintű, mind a mesterszintű képzéseken a közös nemzetbiztonsági kompetenciák között elvárt tudásként a nemzetbiztonsági tevékenység legfontosabb elméleti kérdésköreinek ismerete, a jogszabályi környezet, a titkosszolgálatok történeti fejlődése, a felderítés, elhárítás alapvető sajátosságai, továbbá többek között az együttműködés vagy akár az önálló döntéshozatalra való képesség jelenik meg. A nemzetbiztonsági szakmai ismeretkörökön túl kiemelten fontos a biztonságpolitikai és jogszabályi környezet szélesebb megértése, az elemzés-értékelést megalapozó képességek fejlesztése is. A polgári nemzetbiztonsági képzéseken értelem-szerűen a humán felderítő, a technikai felderítő, valamint a terrorelhárítási szakirányokⁱⁱ tovább célirányosítják a képzéseket.

A törzsanyagban fontos helyet foglalnak el az alapszakon is, de különösen a mesterszakon a vezetési ismeretek (pl. vezetés- és szervezésméleti kérdések, szervezeti modellek, döntéselőkészítés, koordináció, projektmenedzsment), ahol a gyakorlati kérdéskörökön túllépve a mesterszakon már átfogóbb elméleti kérdések kerülnek oktatásra, valamint fontos szerepet kap a szakma elméletének és módszertanának fejlesztésére való képesség is.

A nemzetbiztonsági ismeretkörökön túl a terrorelhárítási ismeretek oktatása számos formában megvalósítható – egyes területei önálló tréningek vagy képzések formájában speciális módon oktathatóak –, ugyanakkor szükséges a terület felsőoktatási képzésben megjelenő holisztikus megközelítése és megismerése. A terrorelhárítás oktatásának egyszerre kell építenie az egyetemi kereteken belül történő oktatásra és a szakterületeken belüli képzési formákra, amelyeket szakirányú továbbképzésekkel, belső tanfolyamokkal lehet és érdemes megvalósítani. A felsőoktatási keretek között megszerzett tudás átfogó ismereteket ad és segít megérteni a modernkori terrorizmus jelenségét, ezáltal a hallgatók egy jól képzett, világra nyitott, open-minded, az új kihívásokra rugalmasan reagálni képes, innovatív szakembergárdát fognak alkotni.ⁱⁱⁱ A képzés számos ponton eltér a hagyományos egyetemi képzésektől, ami nem csak a zártságában merül ki, hanem, mivel a terrorelhárítás folyamatosan és dinamikusán fejlődő terület, érinti az egyes évfolyamok számára közölt ismereteket

is. Egy példával élve: bár az alapismeretek általában konstans módon megjelennek az oktatási anyagban, az esettanulmányok, amelyeken keresztül az oktató szemléltetni kíván egy területet a terrorizmus számtalan dimenziója közül, folyamatosan cserélődnek és aktualizálódnak. Ennek oka, hogy az oktatók törekednek arra, hogy minden esetben a lehető legrelevánsabb és legfrissebb ismereteket adják át az aktuális évfolyamnak.

A fent leírt, nemzetbiztonsági képzési területéhez kapcsolódó kompetenciák fejlesztése érdekében folyamatos azoknak az oktatásmódszertani megoldásoknak a keresése is, amelyekkel kreatívan és hatékonyan lehet fejleszteni a hallgatókat. A kompetenciák lefedik a képzések sajátos jellegéből és a szakterületek igényeiből származó elvárásokat, ugyanakkor megjelennek olyan szempontok is, mint az interdiszciplináris jelleg, a gyakorlatközpontúság, a modern technológiai ismeretek, kortárs etikai és jogi elemek, és azok a soft skillek, amelyek lehetővé teszik, hogy a hallgatók a megszerzett tudás releváns részeit a szektoron kívül is használni tudják. A képzések szempontjából fontos a minőségbiztosítás, ami jelen esetben azt jelenti, hogy az új típusú oktatási módszereknek nemcsak a tudás és képességek átadására, de ezen elemek meglétének és alkalmazásának képességeire is fókuszálni kell.

Az általánosan ismert oktatásmódszertani elemek további szélesítése mellett (Korpics et al., 2023) a képzési területen korábban kevésbé hangsúlyos módszer is erősítésre, illetve beépítésre került:

- Hagyományosan jelen vannak a külső szakértői előadások, valamint a szakmai esettanulmányok feldolgozásának módszere, amelyek segíthetik a gyakorlati tapasztalatok mélyebb rögzülését. Ezek okai között említhető, hogy számos témakör a hagyományostól eltérő oktatási módszereket követel meg, amely összhangban áll a terület nemzetközi példáival. Általában elfogadott nézőpont, hogy az egyetemi lét egy oktatói-kutatói miliő, ahol az ember elmélyült kutatómunka után meg tudja osztani az ismereteit. Ezzel teljes mértékben egyetértünk, ugyanakkor a terület specialitása miatt fontosnak tartjuk, hogy az alapismereteket és az új eredményeket feldolgozó, kvázi egyetemi oktatói mag mellett olyan szakértők előadásaira is sor kerüljön, akik az adott területen releváns, aktuális példákkal tudják a hallgatók tudását magasabb szintre emelni.
- A szakmai vendégelőadók biztosíthatják adott szakismeretek és információk átadását, jelentős mértékben segítve a képzés egyediségének megőrzését, ugyanakkor ez az oktatási forma jelentős mértékben megnehezíti a hagyományos egyetemi szakirodalmi lista és jegyzetapparátus alkalmazását, a hallgatóknak sokkal inkább támaszkodniuk kell az órai anyagokra és saját jegyzeteikre.
- A terrorrelhárítási szakirány esetében az elméleti ismeretek elsajátításán túl szintén kiemelt helyet foglalnak el a gyakorlati feladatokon keresztül történő tanulási módszerek. Ezek alapvetően lehetnek esettanulmányok áttekintése mentén induló vagy önálló szituációs, elemzési feladatok akár csoportban, akár egyénileg. Elméleti alapja, hogy a probléma alapú tanulás érdekfeszítő, valós és releváns intellektuális kutatásba vonja be a tanulókat, és lehetővé teszi számukra, hogy bizonyos élethelyzetekből tanuljanak, hiszen a diákok új készségeket és új módszereket sajátítanak el a „*problem based learning*” (PBL) metódusán keresztül (Barell, 2006; Harland, 2002). Williams és munkatársai (2003) azt állapították meg, hogy a diákok értékelik a PBL tanulási folyamatban való aktív részvételt. Ez fokozza személyes fejlődésüket, valamint növeli önbizalmukat és tanulói felelősségüket (Williams et al., 2003).
- Néhány éve került meghonosításra az ún. tematikus szakmatörténeti séta, amely során korabeli, „titkosszolgálati” relevanciával bíró történelmi helyszíneket keresünk fel, színesítve az

ismeretek megszerzésének folyamatát és segítve azok jobb rögzülését. Mint az intézet honlapján is megfogalmaztuk: „A tematikus séta kidolgozása az új, kreatív képzési, oktatási megoldások kereséséhez illeszkedik, így közel sem pusztán a látnivalók megtekintésére szorítkozik: az egyes helyszíneken oktatóink rövid előadásokat tartanak az adott helyszínhez kapcsolódó korszakról, a történelmi események titkosszolgálati vonatkozásairól, az ezekben fontos szerepet játszó épületekről, személyekről, lehetőséget biztosítva a látottak és hallottak kötetlenebb formában történő átbeszélésére is” (NBI, 2021). A hallgatói visszajelzések alapján folyamatosan vizsgáljuk a módszer fejlesztési lehetőségeit (akár időben, akár helyszíneken). A témakörben 2021 végén elvégzett kiscsoportos felmérésünk (N = 17) egyértelműen megerősítette, hogy a szakmatörténeti séta új ismereteket adott a hallgatók számára és kiegészítette a hagyományos formában tanultakat.

- Módszerként jelen van a biztonságpolitikai és nemzetbiztonsági kérdések elméleti vizsgálatát, vitákat, megbeszéléseket lehetővé tevő fiktív környezet (fiktív ország). Ennek alkalmazásával célunk, hogy az elméletben megismert kérdéseket átültessük a valós környezethez hasonló szituációs viszonyokba. A fiktív keret (és az azt segítő oktatás támogató anyagok) elkészítésével hatékonyan lehet modellezni egy-egy biztonságpolitikai vonatkozású szituációt, folyamatot, és ez a megoldás teret ad a hallgatók véleményformálásának, kreativitásának is. Az alkalmazott módszer tekintetében rendkívül pozitív hallgatói visszajelzések érkeztek, így annak továbbfejlesztése jelenleg is zajlik.
- Terrorelhárítási szakirányon gyakran alkalmazott oktatási módszer a civil kutatóközpontok szerepének bemutatására a terrorelhárításban, hogy nemzetközi példák mentén ismertetjük a hivatásos szervek és a társadalmi szervezetek együttműködésének hasznosságát. Erre önálló gyakorlatot is építettünk, amelynek keretében a hallgatóknak csoportokban kell feltérképeznie a nemzetközi kutatóközpontok hálózatát és beazonosítani, hogy egy adott témában milyen módon tudnak validált és érvényes információkat gyűjteni.
- 2023-ban az NKE Proof of Concept pályázatán belül a Terrorelhárítási Tanszék egy szimulációs oktatási felület létrehozására irányuló fejlesztési projektben dolgozott (NKE PPI, 2019). A fejlesztés célja az volt, hogy a Tanszék által megálmodott felület lehetőséget biztosítson szimulációk készítésére, amelyek segítik a problémacentrikus feladatmegoldás gyakorlását egyéni vagy csoportos formában. A keretrendszer központja a szimulációs tér, ahol a „játékosok” előre megtervezett szcenáriók megoldásában vesznek részt és döntéseik alapján előre programozott logikai döntések mentén felépített utakat járnak be. A kalandjáték-könyveket idéző feladatok mellett tudástér és egy vizsgákra felkészítő kvízter is segíti az ismeretek átadását. Az alkalmazás terei egyszerre fejlesztik a kreatív tanulást, az oktatást és a problémamegoldást. Az applikáció használható egyetemi keretek között a biztonság dimenzióira fókuszálva, de az általános iskolától a középiskolákon át az egyedi tréningek világáig alkalmas lehet szimulációk felvázolására és gyakoroltatására. Nemcsak képességek, hanem tudás és gondolkodásmód átadására is alkalmas. A pilot projekt keretében leprogramozásra került a keretrendszer. A felhasználási tér kibővítése és továbbfejlesztési lehetősége a korábban említett oktatási terek befogadóképességén és hajlandóságán múlik, illetve azon, hogy a hasonló intézmények mennyire nyitottak az új, innovatív oktatás felé (3S, 2023). Az alkalmazás jelenleg az implementálás fázisában van, valamint elkezdődött a szcenáriók feltöltése.
- Mind a nemzetbiztonsági, mind a terrorelhárítási területen kiemelt szerepe van a csoportos gyakorlatok megoldásának. Ezek a gyakorlatok fejlesztik a hallgatók problémamegoldó képességeit és a kooperatív feladatmegoldást. A hazai gyakorlatban, a nemzetközi példákkal összhangban (Dexter et al., 2017) számos különböző kurzus esetében találkozunk olyan gyakorlati elemekkel, amikor a hallgatóknak a kurzus során – az alapvetően szükséges tudásanyag

és információk elsajátítását követően – páros vagy csoportos formában kell feladatokat megoldaniuk. Ezek lehetnek elméleti keretrendszerek felállítására vonatkozó feladatok (például nemzetbiztonsági stratégia tervezése, egy adott biztonsági környezetben ideális és hatékony nemzetbiztonsági struktúra felépítése). Másik megközelítés az elméletben megismert eszközök gyakorlati alkalmazhatóságának tesztelésére irányuló feladatok (például a terrrorszervezetek szervezetszociológiai ismereteire építve egy gondolat kísérlet során az egyik csoport feladata egy terrrorszervezet elméleti működésének felvázolása, míg a másik csoport feladata a gyenge pontok azonosítása és az alkalmazható terrorellenes eszköztár ismertetése mentén ennek „felszámolása”). A hírszerzés-nemzetbiztonság oktatásához kapcsolódó szimulációs példák a nemzetközi környezetben sem ismeretlenek (Lahneman & Arcos, 2017).

- Napjaink digitális világában az adatok behálózják az életünket és körülvesznek minket. Adatalapú társadalomban élünk, de vajon kellően jól és okosan használjuk-e fel a rendelkezésre álló adatokat? Az adat segíti pontosítani, optimalizálni a döntési mechanizmusokat, ugyanakkor az adatalapú gondolkodás, az adatalapú oktatás számos lehetőség előtt kitarja az ajtót, szemléletet formál és megváltoztatja a világról alkotott képünket. Nem utolsó sorban: az adat jelentős mértékben segíti az új ismeretek elsajátítását (Rémai, 2024). Ennek megfelelően, az adatok és adatvizualizáció alkalmazása egy folyamatosan fejlődő irány a terrorelhárítási képzésen belül, amelynek nemcsak a hallgatók képzése és szemléletformálása a része, hanem az oktatóké is. Adatvizualizációs tréningekkel és gyakorlatokkal próbáljuk meg ösztönözni az oktatókat a tananyagok vizualizálására, míg a hallgatókat a kreatív, adatalapú, vizuális feladatmegoldásra. Ehhez kapcsolódóan készült el egy összefoglaló online linkgyűjtemény, amely rendezett formában, átfogó képet ad az adatvizualizáció elméletéről és az alkalmazható eszközökről (Adatvizualizációs linkgyűjtemény, 2024).
- A mesterséges intelligencia és a nagy nyelvi modellek megjelenése alapvetően változtatta meg a felsőoktatási számonkérés formáit és lehetőségeit. Igazodva az új irányokhoz egyre több terület és tárgykör esetében jelenik meg alkalmazott számonkérési módszerként az egyéni vagy csoportos projektmunka. A mesterséges intelligencia alkalmazása elkerülhetetlen, ezért nem tiltva, hanem támogatva kell megtanítani a hallgatóknak a helyes használatot. Ez magában foglalja a megfelelő promptolási képességek elsajátítását, a tényellenőrzés módszereit és fontosságát, továbbá a megfelelő hivatkozást az MI által előállított tartalmak esetében (Petruska, 2024).
- Kísérleti jelleggel kerülnek bevezetésre a közeljövőben – első lépésben a terrorelhárítási szakirány esetében – olyan szoftverek (pl.: Miro Board) és technikai eszközök (pl.: interaktív tábla), amelyek a kollaboratív tanulási folyamatokat támogatják (Pásztor-Kovács, 2015).

A képzés számára ugyanakkor kihívást jelent, hogy az egyes évfolyamok összetétele jelentősen eltérhet, nem azonos tudással induló, nagyon eltérő szakterületet képviselő hallgatókat találhatunk egy-egy csoporton belül. Éppen ezért fontos, hogy az elméleti ismeretek megszerzése mindenki számára egyformán lehetséges legyen, azonban a szakirányú tárgyak esetében kreatív oktatási módszerekkel lehetőséget biztosítsunk arra is, hogy a hallgatók kamatoztassák a meglévő szakmai tudásukat. A speciális szakterületek látásmódjának megjelenése az egész hallgatói csoport fejlődését pozitív irányba befolyásolhatja.

Oktatási tapasztalatok – hallgatói visszajelzések

A polgári nemzetbiztonsági irányultságú képzések több mint tíz éves története során rendszeresen gyűjtöttünk hallgatói visszajelzéseket a képzés minőségének és módszertanának fejlesztése érdekében. Ezek a visszajelzések önkéntesen kitöltött, anonim kérdőívek formájában történtek, jellemzően a képzés különböző szakaszaiban (pl. belépés, zárás, tematikus események). Bár a válaszadói hajlandóság és az alacsony elemszám korlátokat szabott az elemzések mélységének, az összegyűlt információk hasznos iránytűként szolgáltak a képzési tartalmak és módszerek alakításában.

A visszajelzések középpontjában nem a hallgatói kompetenciák értékelése állt, hanem az oktatási módszerek és tananyagok relevanciájára, alkalmazhatóságára és hozzáférhetőségére vonatkozó tapasztalatok feltérképezése. A felmérések eredményei számos ponton erősítették meg a korábban megkezdett képzésfejlesztési irányokat, és több esetben új szempontokat is felszínre hoztak.

A hallgatók rendszeresen visszajelzést adtak az alkalmazott oktatási eszközökről és módszertanokról. Megerősítést nyert például, hogy a képzésbe beépített külső szakmai látogatások pozitívan járultak hozzá az ismeretek gyakorlati kontextusba helyezéséhez. A levelező képzés során különösen fontosnak bizonyult a felkészülési anyagok hozzáférhetősége: a válaszadók nagy része előnyben részesítette az oktatóktól kapott anyagokat, míg kisebb, de számottevő arányban értékelték az elektronikus és nyomtatott tananyagokat is. Bár az e-learning eszközök kezdetben kevésbé bizonyultak népszerűnek, a COVID–19 járvány hatására ezek a formátumok időszakosan elsődlegessé váltak.

A bemeneti felmérések tanúsága szerint tartósan jelenlévő bizonytalansági tényező, hogy a jelentkezők nem tudják előzetesen megbecsülni, mennyi időt kell majd egyéni tanulásra fordítaniuk. Az erre adott válasz a képzés előtti tájékoztató tevékenység bővítése volt, azonban a legfrissebb, 2024-es adatok szerint ez a kérdés továbbra is aktuális maradt.

A képzés zárószakaszában végzett vizsgálatok alapján a hallgatók elégedettek voltak az oktatók felkészültségével és hozzáállásával; sokan kiemelték a partneri viszonyt, mint pozitív élményt. A szakdolgozatok témaválasztása általában összhangban volt a hallgatók szakmai érdeklődésével. Az oktatók által biztosított konzultációs lehetőségek és a támogatás a visszajelzések alapján megfelelőnek bizonyultak, és a hallgatók többsége pozitív élményként élte meg a záródolgozat elkészítésének folyamatát.

A terrorelhárítási specializáció korábbi hallgatóival folytatott felmérés tapasztalatai arra utalnak, hogy a képzés tartalma összhangban van a szakmai elvárásokkal, és a résztvevők úgy érezték, máshol nem lett volna lehetőségük e speciális tudás megszerzésére. Ugyanakkor hangsúlyozták az idegen nyelvű forrásanyagok bővítésének igényét.

Összegzésként megállapítható, hogy a hallgatói visszajelzések alapvetően pozitív képet adtak a képzés tartalmáról és módszertanáról, ugyanakkor rámutattak olyan részterületekre is, ahol további fejlesztési lehetőségek kínálkoznak. Az oktatási eszközök és módszerek átgondolt korszerűsítése, a tananyagok hozzáférhetősége és a hallgatói elvárásokhoz való igazodás továbbra is kulcsfontosságú elemei a képzés fejlesztésének.

Konklúzió

A nemzetbiztonsági és terrorelhárítási ismeretek felsőoktatásának hatékony megszervezése és fejlesztése alapvető fontosságú a biztonsági szektor számára. A tanulmány alapján világosan látható, hogy a képzési programoknak szoros kapcsolatban kell állniuk a nemzetközi és hazai biztonságpolitikai változásokkal, valamint integrálniuk kell a legújabb technológiai és metodológiai újításokat.

Az oktatási módszerek során interdiszciplináris megközelítést kell alkalmazni, ötvözve a jogi, politikai, szociológiai, pszichológiai, informatikai és egyéb releváns tudományágak ismereteit.

A gyakorlatközpontúság kulcsfontosságú, amelyet gyakorlati képzési elemek, szimulációk és terpgyakorlatok révén lehet biztosítani. Emellett a nemzetközi perspektíva biztosítása érdekében elengedhetetlen a nemzetközi együttműködések kialakítása, az alkalmazott jó gyakorlatok megismerése és implementálása. A kiberbiztonság, az etikai és jogi kérdések, az új technológiák kiemelt figyelmet igényelnek. A kutatási projektek és tudományos munka ösztönzése szintén alapvető, hiszen ezek biztosítják az oktatás folyamatos fejlődését és innovációját.

A nemzetbiztonsági és terrorelhárítási ismeretek oktatásának a felsőfokú képzésben nemcsak a hazai akkreditációs követelményeknek kell megfelelnie, hanem a nemzetbiztonsági és rendvédelmi szektor elvárásainak is, éppúgy, mint a hallgatói elvárásoknak a modern felsőoktatásban. A rendszeres oktatói képzések, a hallgatói visszajelzések beépítése és az korszerű oktatás módszertani elemek megismerése és alkalmazása együttesen garantálja, hogy az oktatás folyamatosan fejlődjön, és megfeleljen a valós kihívásoknak.

Összességében a vizsgált képzési terület átfogó, integrált és gyakorlatorientált megközelítést igényel, amely a legújabb technológiai és metodológiai fejlesztéseket is magában foglalja. A képzésnek alkalmazkodnia kell a változó biztonsági környezethez, biztosítva ezzel a hallgatók számára a szükséges kompetenciák és készségek megszerzését, a szakmai kihívások hatékony kezelése érdekében.

Hivatkozott források

- 222/2019. (IX. 25.) Korm. rendelet az államtudományi képzési területen szerezhető képesítések jegyzékéről és a képzések képzési és kimeneti követelményeiről. <https://njt.hu/jogszabaly/2019-222-20-22>
- 282/2016. (IX. 21.) Korm. rendelet az államtudományi képzési terület alap- és mesterképzési szakjainak meghatározásáról és azok képzési és kimeneti követelményeiről, valamint az azzal összefüggő kormányrendeletek módosításáról. <https://njt.hu/jogszabaly/2016-282-20-22>
- 534/2023. (XII. 5.) Korm. rendelet az államtudományi képzési terület képzéseiről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2300534.kor>
- 7/2016. (II. 15.) MvM rendelet az államtudományi képzési terület alap- és mesterképzési szakjainak meghatározásáról és azok képzési és kimeneti követelményeiről. <https://njt.hu/jogszabaly/2016-7-20-6N>
- Adatvizualizációs linkgyűjtemény (2024). <https://start.me/p/qb6d2Q/dataviz>
- d'Amato, A. L., & Hunter, S. T. (2023). Creativity training needs assessment for homeland security enterprise: a case for creative thinking. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 19(1), 61–82. <https://doi.org/10.1080/18335330.2023.2209849>
- Barrell, J. (2007). *Problem-Based Learning: An Inquiry approach*. Corwin Press.
- Berger, L., Borghoff, U. M., Conrad, G., & Pickl, S. (2025). Intelligence Education Made in Europe: Critical Reflections on the German Experience. *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*, 38(3), 802–821. <https://doi.org/10.1080/08850607.2025.2460940>
- Boda, J. (2022). The Situation of National Security Studies. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 10(3), 13–24. <http://doi.org/10.32561/nsz.2022.3.2>
- Corvaja, A. Sch., Jeraj, B., & Borghoff, U. M. (2016). The Rise of Intelligence Studies: A Model for Germany? *Connections*, 15(1), 79–106. <http://dx.doi.org/10.11610/Connections.15.1.06>

- Dexter, H., Phythian, M., & Strachan-Morris, D. (2017). The what, why, who, and how of teaching intelligence: the Leicester approach. *Intelligence and National Security*, 32(7), 920–934. <https://doi.org/10.1080/02684527.2017.1328821>
- Dobák, I. (2008). A nemzetbiztonsági felsőoktatás aktuális kérdései. *Hadtudományi Szemle*, 11(1), 157–172. <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/hsz/article/view/4760/3869>
- Dobák, I. (2022). Nemzetbiztonsági felsőoktatási modellek – válogatott nemzetközi példák. *Scientia et Securitas*, 3(2), 134–144. <https://doi.org/10.1556/112.2022.00099>
- Dujmovic, N. (2017). Less is more, and more professional: reflections on building an ‘ideal’ intelligence program. *Intelligence and National Security*, 32(7), 935–943. <https://doi.org/10.1080/02684527.2017.1328822>
- Felvi.hu – felvételi keretszámok – polgári nemzetbiztonsági képzés. <https://app.powwerbi.com/view?r=eyJrIjoieYjg3NTUwMzktYmJjZS00MTU0LWl3YjgtOTJiO-TUxYjBhMmY3IiwidCI6Ijg3NTQzNjFiLWE0OWEt-NDg5NC1iYzclLWRIYTQ2YTI1MzZjMiIsImMiOjI9>
- Gearon, L. (2019). Securitisation theory and the securitised university: Europe and the nascent colonisation of global intellectual capital. *Transformation in Higher Education*, 4, 1–11. <https://doi.org/10.4102/the.v4i0.70>
- S. Gaspard, J. J., & Pili, G. (2024). Root values and root skills: a new model for intelligence education. *Intelligence and National Security*, 39(7), 1194–1212. <https://doi.org/10.1080/02684527.2024.2390762>
- Goodman, M.S. (2006). Studying and Teaching About Intelligence: The Approach in the United Kingdom. *Studies in Intelligence*, 50(2), 1–15. https://www.cia.gov/resources/csi/static/Studying-Teaching-Intel-UK_6.pdf
- Harland, T. (2002). Zoology students’ experiences of collaborative enquiry in problem-based learning. *Teaching in Higher Education*, 7(1), 3 – 15. <https://doi.org/10.1080/13562510120100355>
- ICE – Intelligence College in Europe (é.n.). *Academic Network*. <https://www.intelligence-college-europe.org/academic-network/>
- Ivan, C., Chiru, I., Berger, L., & Prezelj, I. (2025). Mapping European Intelligence Education and Culture(s): Exploring Trends, Challenges, and Perspectives. *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*, 38(3), 745–749. <https://doi.org/10.1080/08850607.2025.2480000>
- Korpics, M., Méhes, T., & Domokos, K. (2023). *Módszertani Kézikönyv a kreatív tanulóshoz*. Ludovika Egyetemi Kiadó.
- NBI (2021). *Tematikus történelmi séta*. <https://nbi.uni-nke.hu/hirek/2021/12/14/tematikus-tortenelmi-seta>
- NKE PPI (2019). 2019-1.2.1-EGYETEMI-ÖKO-2019-00014 „Köszölgálati Technológia Transzfer Kezdeményezés” <https://ppi.uni-nke.hu/egyetemi-oko>
- Pásztor-Kovács, A. (2015). Kollaboratív problémamegoldó képesség: egy új, integratív elméleti keret. *Iskolakultúra*, 25(2), 3–16. <https://doi.org/10.17543/ISKKULT.2015.2.3>
- Petruska, F. (2024). A köz- és felsőoktatás az MI korában. *Ludovika.hu*. <https://www.ludovika.hu/blogok/itkiblog/2024/05/13/a-koz-es-felsooktatas-az-mi-koraban/>
- Project 3S (2023. jún. 14.). *Simulate, struggle, solve*. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=CBc2EfSIaFE>
- Rémai, D. (2024). Vizualizáljunk adatot! *Ludovika.hu*. <https://www.ludovika.hu/blogok/kreativity-blog/2024/03/04/vizualizaljunk-adatot/>
- TEK Tanszék (2022). *Belső kutatás a lehetséges partnerintézetek feltárásáról*. Kézirat.

Vida, C. (2014). A tudományos képzés rendszere a nemzetbiztonság területén. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 2(Különszám I.), 40–57.

Williams, R., Macdermid, J., & Wessel, J. (2003). Student adaptation to problem-based learning in an entry-level master's physical therapy program. *Physiotherapy Theory and Practice*, 19(4), 199–212. <https://doi.org/10.1080/09593980390246715>

Szerzők

Dobák Imre

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9632-2914>

Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Nemzetbiztonsági Intézet

E-mail cím: dobak.imre@uni-nke.hu

Rémai Dániel

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5664-0977>

Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Nemzetbiztonsági Intézet

E-mail cím: remai.daniel@uni-nke.hu

Jegyzetek

ⁱ Ezek számának nagyságát jól jelzi, hogy a www.bachelorsportal.com és mastersportal.com adatbázisaiban a természetesen jóval tágabb képzési portfóliót jelentő „security studies” kifejezésre európai viszonylatban 2025 BA / 1839 MA képzési találatot, ezen belül a „national security” keresésre 558 BA / 635, a „terrorism and security” keresésre pedig 65 BA / 178 MA képzést láthatunk. A biztonság komplex megközelítése miatt fenti mutatószámok természetesen csak utalhatnak a szűkebb, vizsgálandó területre, hiszen a mutatószámok az üzleti hírszerzéstől a környezetvédelmen át a kibertérig a biztonságpolitikai területek rendkívül széles skáláját ölelik fel.

ⁱ A 534/2023. (XII. 5.) Korm.rendelet 2023 decemberi megjelenéséig mind alap-, mind mesterszakon „specializáció”.

ⁱⁱⁱ A terrorizmussal kapcsolatos ismeretek oktatása számos képzésben megjelenik ma Magyarországon, ugyanakkor kizárólag a területre fókuszáló és szakmai szervezet által hivatalosan jóváhagyott képzési irány az NKE RTK Terrorelhárítási Tanszék gondozásában jelenik meg. A képzés felépítése lehetővé teszi, hogy a hallgatók alapvető rendészettudományi, védelem és biztonságpolitikai ismereteket szerezzenek. A közös nemzetbiztonsági tárgyak által részletesen megismerhetik a nemzetbiztonsági szektor működését. Míg a terrorelhárítási specializáció tárgyai biztosítják a terrorelhárítás tudományterületének elméleti ismeretét.

